Број 256. У Новом Саду у четвртак 15. новембра 1901 Година XXXVI.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за празником.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“, деоничарског друштва за издавање српских књига и новина, у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Развијава се.

Београд, 13. новембра.

У Србији је почело да се развијава. Цела ситуација изашла је из оне таме, у којој беше до сад. На место нагађања, долази све то више непријатна извесност, да се ни овако неће моћи дуго...

Државна машина креће се веома несигурно, тешко, чисто чујете како шкрипе точкови. Оно, што су неки очекивали, није наступило. Положај се не разврштује, него заплеће. Место груписања, видимо све то неко јаче удаљивање, а одушевљење, ватра, вера, која је требала „доцније“ да наступи, губи се место да надолази. На жалост, добили су за право они, који су стрепили, да ће се оним половним мерама моћи што постићи и да ће „политичке чаролије“ успети, као н. пр. довести у савез ватру и воду, па да обоје остане читаво...

Данас у истини: свако сваког сумњичи, нико ни с ким није задовољан. Нит сенат са скупштином, нит скупштина са сенатом, нит влада са оваком странком, нит странка са оваком владом, а изгледа ни краљ ни с ким.

Официри су канда најмање задовољни. Њих је краљ Милан толико уздигао, размазио, да се данас, кад тога нема, не осећају нимало пријатно. Они су некад били „први у селу“, на њих је полагано све. Вара се ко мисли, да краљ Милан није унео у војску политику. Те још како. Само је он од официра тражио да буду помоћници његове политике... А ко је окусио једаред политику, не може тако лако да је се окане.

У овај мах се спрема нешто, што ће још јаче да замрси ситуацију. А то је расправљање догодишњег прорачуна. Србију су др. Владан и другови оставили у тако ужасном финансијском стању, да она без великог зајма не може стати на ноге, нити се даље правилно развијати.

Летећи дугови не дају Србији данути, многи фондови су поједени, а уз то има и буџетског дефицита. Док се то не покрије и не расчисти, не може се мислити на правилни рад. Сваки дан доноси нова унижења, сваки дан убија земљи кредит и код грађана њених и на страни. Какво мишљење морају имати грађани о управи, кад месецима морају да долазе због свога потраживања на државну благајну, а налазе је — празну?! И зар тако стање може да траје годинама, а да од тога не буде највеће штете. Зајам је потребан и то зајам од 70 - 80 милијуна динара — најмање. То је плаћање старих грехова... То је насљедство, које је оставила Србији Владановштина. То плаћа народ српски накнадно за оне телеграме, које је шиљао у своје време у Београд; то плаћа народ српски накнадно за оне депутације, које је пратио у Београд, да се захвали на сваку издају земље, коју је учинила Владанова влада.

Није то народ радо чинио, али је тек чинио. И сад неће радо пристати на зајам, да се плате они стари дугови, али мора чинити. То иде једно с другим.

Међутим је хука против зајма велика. Нарочито против већег зајма. А само већи зајам дао би Србији прилике, да одахне. Но нешто се ипак мора радити. А то нешто што се мора радити, хоће садашња већина да учини, кад дође на ред буџет. Тада је општа жеља, да се креше, брише, и што се може и не може. Ово ће да буде реакција против некадањег расипања. А шта значи ципилук у држави, познато је. То је подвезивање изворних жила њених.

И што се већма развијава, тим је све теже уредити ово питање. Оно што се данас види, убија све то већма одушевљење и застрашава свет, од једног већег новог зајма, па ма тај зајам био како потребан.

То је ситуација. После 7 месеци, како је октроисан устав и слепљена фузија, те почела нека нова ера, показало се, да та ера неће далеко дотерати. Основа је била — трула. А како се зида на такој основи, све се јасније показује и овом приликом.

Нови Сад, 14. новембра.

Против немађарских народа. При адреској расправи у угарском сабору, многим је говорницима најглавније, да нападају немађарске народе. Неко мора бити крив за ово велико зло, па је веома лако кривити „народности.“ Говорници ти уједно нападају пучку странку, како она помаже народности. А говорници пучке странке у одговорима својима, ударају по народностима с друге стране. Права реч, која би бранила немађарске народе, а уједно изнела њихова права, та се не чује. У име Саса говорио је посланик Мелцер и сравњивао Угарску са пуно малих речица, (народа) које се улевају у велику реку и стварају целину. Та је присподоба погодна. Али је он говорио о превласти Мађара, те изгледа да они нису и сами, као и остали, једна речица која се улева у општу велику реку, него као да су Мађари она река, у коју се улевају друге. Зато му је и тапшала већина сабора онако одушевљено. Међутим Саси и нису ушли као „народносни посланици“ у сабор, него као дивљаци. Словаци, о којима је највише реч у сабору, хоће да говоре тек при буџетској расправи.

Зулуми у Старој Србији.

Из Митровице пишу београдским листовима: „Још се није охладила крв јадногa Ђоке Стерђевића, кога онако укапи несрећни српски крвопија у Митровици Иса Фератагић, а ево сад где стижу нови гласови, црни и крвави, са тужногa Косова. Арнаути убише на св. Враче Деку Танасковића, из села Матичана. Овај Танасковић беше први момчић у селу, кршан, леп, паметан, дика Матичана, коме је несрећни отац и девојку био испросио, лепотицу као и он што бијаше. За недељу 11. новембра о. г. би уречено да се ово двоје венчају, кад га близу Грачанице пресретоше два Арнаута Џимил и Шериф, и из пушака оборише да јадник не рече ни јао. Над овим несрећним Србином извршише ови зликовци убиство какво се не памти у Приштини. И отац Танасковићев не сме да поднесе тужбу, јер зна шта га чека. Поднесе ли тужбу биће ово двоје: кривце од турскога суда ни глава заболети неће, а Арнаути ће истребити целу Танасковићеву породицу и одузети му имање. Докле се ово догађа око Приштине на по сахата од места где седи мутесариф,

---

ПОДЛИСТАК.

МРТВАЧКИ САНДУК.

Написао: *Антон Чехов.*

Иван Петровић-Панахидин стаде узбуђено, дршћућим гласом да прича:

— Било је пре две године. Беше грозно хладна зимска ноћ, кад сам се враћао кући од једног свог пријатеља, који је недавно умро. Имали смо спиритистичку седницу код њега. А после седнице сам самцит сам ишао по пустом жалосном путу. Као да се спустио на кровове од кућа густ и као гавран црн вео. Спопале ме немиле мисли.

»Живот ти се приближује своме крају, покај се грешниче« — те речи ми добацио у седници дух Спиноцин. А кад га замолих, да још једном рече то исто, он дода још ово:

»Вечерас!«

Оно, ја не верујем у спиритистичко учење, али помисао на смрт веома ме непријатно дира. Ја, који не верујем у предрасуде, врачолије, писам смео да погледам око себе, него сам као бесомучан напред хитао, 'као да ме гони какво невидљиво страшило. Плашљиво сам погледао на своју сопствену сенку и све сам мислио, сад ће иза ограде или иза куће да искочи пред мене каква страховита и смртоносна авет.

И Панахидин дубоко уздахну и напи се воде. За тим овако продужи:

— Хватала ме језа још и онда, кад сам стигао кући и пењао се по мрачним степеницама. Неки незнани страх ми обузео срце, кад сам отворио врата од своје мрачне собе и дрхтали ми сви удови. С поља се чуло фијукање ветра, који је завијао као какав притегнути зли дух и тако је дрмусао оџак и прозоре, као да је силом хтео да уђе у кућу.

Ако ћу да верујем речма Спиноциним — мислио сам у себи — онда ће бесно фијукање ветра да буде моје ноћње опело. Све то беше тако страшно, да ми је мрзнула крв у жилама и хватала ме необична језа. Запалих жигицу и... крај њене слабе светлости видех ужасну ствар... И нехотице похитам вратма жмуећки и у највећем страху...

На сред собе је стојао мртвачки сандук. Жигица се угасила, али и у сумраку сам га добро видео... Био је премазан црвеном лакованом бојом а на заклопцу се светлио позлаћен крст. Сандук не беше велик и судећи по спољашњости му, намењен је младој девојци. Фина лакована боја, бронзани украси, позлаћене лавовске шапе одавале су, да онај који ту борави свој вечити санак, припада имућној породици.

Дуго сам се мучио, док сам себи мало дошао и у оном страху даље јурио по степеницама. Најзад изиђох на улицу и скоро се не свесно наслоних на стуб од фењера Срце ми је лупало, као да хоће да ми пробије груди а дисање ми застајало...

Протрљам чело и почех размишљати: Како је доспео онај сандук у моју собу? Ко га је донео, и ко га је метнуо тамо? Лежи ли у њему мртвац, или не лежи? Ко може бити то, што хоће тако страшном шалом да ме уплаши? — Је ли се догодило какво велико чудо, или је ту по среди какав проклети обешењаклук?

И ја покушах, да мирно размислим о овом немилом изненађењу.

Та врата сам за собом закључао. Тога се врло добро сећам. Кључ сам оставио на обично место и кад сам дошао кући, нашао сам га на месту му.

Ни један од мојих приснијих пријатеља није знао за то место. Па како је онда могло да се догоди, да ко било уђе у моју собу?

Нисам никад веровао у спиритизам, али, господо, верујте ми, да један оваки страховити случај може учинити сујеверним и најмудријег филозофа.

Ај!... та све је то ништарија и ја само бадава дршћем од страха, као какво дете — храбрио сам са̂м себе. То не може бити ништа друго, до проклета каква оптичка варанција. У повратку свом целог пута сам био меланхоличан, па није никакво чудо, ако сам у уображењу видео такве страшне слике. Али и

где је војени командант, где је и сва војна и судска и административна власт, дотле у Митровици страхује српски живаљ да сав не дође под нож. Шабан Коприва, Елез-ага Мустафић и Шириф три највећа крволока српска, који летос по Колашину починише чуда од свирепства, вратили су се сада и сербоз шећу по Митровици снујући нове јаде за Србе. — Иса Фарат-Агић, онај исти што уби кујунџију митровачког Стерђевића, одведе у гору трговца митровачкога Трифу Попадића, а пре неколико дана кад се женио Иса Бољетинац, друга крвопија колашинска, разигравао је помамна ђогана по Митровици. То гледају Турци и шуте, не сме нико на обесна Арнаутина Исију ни мрко погледати, а камо ли га ухватити што човека ни крива ни дужна уби. Докле се они овако башкаре и веселе по Митровици, где Срби плаћају трошкове, дотле се међу Турцима говори да оснују једно друштво за истребљивање Срба. Друштву ће председавати познати Елез ага Мустафић — Арнаутин из Дренице. Поднели су предлог митровачкоме суду овакве садржине: „да не би било више немира и викало се и на вас и на нас, ми, главари племена из Дренице предлажемо мецлису митровачком, да се сви Срби који нису родом из Митровице, отерају одакле су и дошли, а Србе Митровчане требити једног по једног. Нека мецлис (суд) остави на мируИсу Фарат агића, па ће он те послове најлепше и на царево највеће задовољство посвршавати.“ Суд митровачки није могао ово усвојити, али да и он дели овако мишљење најбољи доказ је то што ништа не предузима по многим кривичним делима разбојника арнаутских. Криво суди, криво беседи, и њему и његовим члановима може заиграти глава. Како је пошло, биће скоро и тога. Биће и тога али неће бити Срба на Косову.“

Политички преглед.

Чешки радикали о политичком стању у Аустрији. Клуб чешких радикала одржао је у Прагу под председништвом посланика др. Баксе седницу и донео је резолуцију. У њој изриче своје незадовољство против држања чешких делегата у аустријском сабору, јер је тиме омогућен даљи саборски рад. Позива заступнике чешког народа у сабору, да се окану досадање политике попуштања и поверења, те да опет ударе старим путем и без икаква обзира нападну владу и непријатељски бечки централизам. То је једини пут, који одговара државноправном програму Чешке. Чешки радикали су по све незадовољни са сваким досадашњим саборским радом чешких заступника. Жале у интересу чешке ствари, што народносни и социјални чешки саборски заступници нису умели, да изнесу на површину велико државноправно питање у целу његову обиму. Најодлучније се ограђују против намишљених чешко немачких конференција, јер до год Немци не пригрле начело једнаког права, сматрају они, да је по чешки народ недостојно, да потражи оне, који су против ници његовог доброг права.

Немири у Атини се сталожили. Министарство Теотокисово дало је оставку, ново министарство Зајмисово положило је заклетву, а ђаци су изјавили, да ће предати ректору кључеве од универзитета и неће га више држати поседнутог. Као што је познато, бивши министар председник Теотокис, мал није и сам главом платио, при дојучерашњим изгредима у Атини. Он је у сабору добио повереницу, но одступио је усљед жестоких нападаја опозиције, која га окривљује чак и због убиства. Својим одступањем хоће правди да остави одрешене руке, па да се јасно испостави његова невиност у ствари дојучерашњих изгреда. Нови грчки министар председник Зајмис, позната је политичка личност. Почетком деведесетих година био је под Делијанисом министар правде а за тим председник сабора. Четир године касније био је и председник министарства и њему беше тада пала у део тешка задаћа, да склопи мир са Турском и успостави европску финансијску контролу. — Грчки сабор је одгођен на 40 дана. Први посао новога министарства биће, да опет успостави ред и мир.

Рат између Енглеске и Транзвала. Енглези доиста немају среће у јужноафричком рату, и да им се несрећа често не догађа, они би који пут можда и победили. Час им магла нанесе пораз, час мрачна ноћ, час бурна киша и друго. Ово дана су претрпели такођер врло осетан пораз код Вилиесдорпа и Киченер јавља у Лондон о том ово: Патрола која је протле среде на ноћ пошла да заузме један брежуљак, нашла је овај већ од непријатеља поседнут. При развитку зоре, пође енглески заповедник Фишер са целом војском према брежуљку, но буде и са севера и са југа одједном нападнут. Ипак му пође за руком да нађе добар заклон. Али у 9 часа у јутру одједном поплаше се и разбегну сви коњи са јужног крила његове војске и ову пометњу употребио је непријатељ у своју корист. Заповедник мајор Фишер и капетан Лаимор рањени су смртоносно. Цела војска Фишерова од 350 момака приморана је била у 10 часа од Бура да се преда. Ремиолтон је стигао у у помоћ касно, јер су Бури већ били одвели цео плен а само оставили заробљенике.

У Лондону су врло нерасположени, због најновијег војничког изгреда тамо. Наиме, када је држана смотра над једним делом војске, војници нападну на Робертса и хтедоше га чак и злоставити за то, што је генерал Булер отпуштен. Више стотина војника ударајући ногама и ужасно вичући опколили су били Робертса, кога је полиција са најтежом муком само могла избавити из руку разбешњених војника.

Из Брисла јављају како је енглеска влада покушала да приволе чича Кригера, да пристане на мир, ако се Бурима дадне автономија, а Енглезима за то уступе златни мајдани. Но чича Кригер је одбио ово најодлучније и изјавио је, да ће само тада пристати на мир, кад све државе европске зајемче потпуну слободу и независност бурских држава.

Из сената.

Београд, 11. новембра.

На одговор дра Вујића приметио је интерпелант Чеда Мијатовић, како је тај одговор задовољио у великој мери и њега и његове другове, с обзиром на тешкоће, с којима влада има да се бори у овоме питању. Одговор је дакле постигао жељени успех и влада има право да очекује од нас за то благодарност. Али она не сме да очекује, да ми тај успех и преценимо, с тога, што је то успех једног нарочитог и специјалнога покушаја. То дакле још не значи, да је Турска променила свој систем, под којим наш народ тамо живи, и ако су дате гаранције, да се неће поновити оно што је било. Објашњава, на који се начин у оваквим случајевима водила код нас дипломатска преписка и узимало у расправу стање нашега живља у Старој Србији и Македонији. Патње народа српскога у оним земљама, где је негдашња слава наша, све успомене наше, превршиле су меру, па за то не смемо да се обазиремо на то: колика су наша права на заступање и заштиту нашу над њима. Не питамо за права, већ за дужности свију нас. Сенат дакле има права да се обавести и да зна како је нашем живљу у Старој Србији, и нека је у аманет свакој сенатској сесији, да јој од сада буде прва и најсветија дужност ово питање, баш и кад би султан имао права да замери на том нашем заузимању. Држи, да ту ствар ни султан не би баш тако узео. Имао је част као посланик Њ. В. краља на двору султанову, да лично са калифом правоверних говори. Познаје га као великог отоманскога патриоту, песника и филозофа, па мисли, да такав човек разуме наше племенске осећаје за нашу крвну браћу. Зависи до начина како би му се представило право стање и положај нашега живља

шта би могло да буде друго што, него привиђење, просто привиђење?

Ветар је још увек бесно фијукао, па ми у лице сипао снег. И ја подигох огрлицу своје бунде, али ми је ипак сваки мој уд тако дрхтао, као да сам пао у воду замрзнуте Неве. У стан свој нисам смео да се вратим, јер сам се бојао, да ћу поново видети сандук и при помисли на то, цело тело ми обузе језа. Најзад ми ништа паметније не паде на ум, до да одем до Упокојевског. Идем том свом најбољем пријатељу и тамо ћу да ноћим. Сиромах, недавно се убио — ваљда га се сећате. Становао је у једној намештеној соби код Черепови у мртвачкој улици.

Панахидин утре зној с чела, па онда чисто малаксало продужи:

— Али свог пријатеља не нађох код куће. Куцао сам на врати, али из собе не чух ништа. Колебао сам се ту пред вратма неко време, па онда се маших кључа, што је висио на ексеру и откључам Упокојевљев стан. Уморен бацих се на диван и након неколико тренутака, кад сам дахнуо душом, запалих жигицу. Али тек што жигица плану, а мене поново спопаде ужас и ја у дивљој дреци истрчим напоље из собе.

. . . И ту сам видео ону исту визију, као и у свом стану. Само што сандук у стану мога пријатеља беше црне боје и већи, страшнији, но онај код мене. А како је овај овамо доспео? — мислио сам у себи. Та то не може бити ништа друго, до оптичка варанција! Та није могуће, да свугде, где год дођем, видим мртвачке сандуке! То је просто халуцинација — говорио сам у себи. Сад могу ма на коју страну, па ћу свугде да видим те црне, страшне сандуке. Скоро да полудим. Али има то свог узрока. Та био сам на спиритистичком збору и прорицање Сплиноцина духа беше одсилна утиска на ме.

— Полудићу! — викнух очајно и ухватих се за главу. — Боже, боже мој, шта да радим?

Као што рекох, скоро да полудим. На срећу паде ми на ум, да ту близу станује мој млади пријатељ Богостов, лечник, који је такође био на спиритистичком вечеру и ја се одлучих, да одем њему. Али кад сам се пео уз степенице и дошао до петог спрата, зачух од горе ужасну дреку. По шестом спрату неко јури тамо-амо, лупа вратма и гласом, што срце пара, виче:

— У помоћ, у помоћ!

Мало затим један господин у бунди и с цилиндром на глави јури доле по степеницама право мени.

— Богостове! — викну ја упрепашћен, кад познадох свога пријатеља. — Јеси ли ти то? За име божје, шта се догодило?

Богостов сав задуван стаде преда ме и грчевито се ухвати за моје мишиће. Био је блед као дувар и једва је могао да говори од узбуђења. Дрхтао је по целом телу.

— Јеси ли ти то, Панахидине? — питао је немирно. — Јеси ли ти то доиста? Изгледаш ми, као да си устао из гроба. Или је зар то и опет нова халуцинација — рече неповерљиво.

— Шта ти пада на ум! Али шта је теби? Та ти си тако блед, као каква аветиња!

— О, пријатељу, једва могу да дишем . . . Радујем се веома, што те видим! Та ваљда није то визија? . . . Проклето спиритистичко вече, тако ми је надражило живце, да кад сам дошао кући и отворио своју собу, а мени се учини, да видим неки велик мртвачки сандук . . .

Нисам могао да верујем својим ушима и замолих га, да понови своје речи.

— Један сандук, баш прави мртвачки сандук — ударао је гласом лечник и малаксало седе на једну степеницу. А и ја збуњено и дршћући од неког тајанственог страха, испричах му своје изненађење. Неко време смо ћутећки седели на степеницама, а кад темељно размислисмо ствар — одлучисмо се, да савладамо свој страх. Устадосмо и пробудисмо пазикућу, те сва тројица уједанпут уђосмо у лечникову собу.

Али чим ступисмо у собу и запалисмо свећу, видесмо у соби доиста био сандук са позлаћеним хваталицама.

— Треба да видимо, је ли празан сандук, или . . . лежи ли ко у њему? — рече Богостов дршћућим гласом. И плашљиво ухвати за сандук, те подиже заклопац. А ми погледасмо унутра . . . сандук беше празан, не беше у њему ничег до ли једне цедуљице, из које прочитасмо ове редове:

у тим земљама. Тада би другојаче и султан судио о нашим захтевима и жељама. Ми овде не делимо Стару Србију од Македоније, и тамо је наш живаљ, ми питамо и за њих како су? О досадашњој дипломатској кампањи у овоме питању објашњава, како је обично текла и како Турци вермају наше »енергичне« ноте. Требало би сву ту преписку подврћи озбиљном испитивању, па би се виделе грешке и нашао пут, којим у будуће треба поћи. А како се радило до сад. Кад се н. пр. деси што, јавља се министру спољних послова, он шиље ноту и »врло енергично« тражи, и онда се сматра, да је учињено све и да само треба од тога очекивати последице. Кад нам пак ништа не помаже, онда се обраћамо рускоме посланству у Цариграду и тек онда нешто бива. Јест, онда и Турци »обећавају, да ће ствар извидети«. Таква је процедура била увек неплодна и даје се закључити из тога, да је Србија земља, где дипломатска преписка не успева много. После свега што је било, желети је, да отоманска царевина учини нужне кораке, да Арбанаси поштују част и живот наших једноплеменика и да се према њима одржавају у границама закона. Мисли, да би се могло доћи у споразум и са главним вођама арбанашкога народа. Он верује, да се у Арбанаса почела будити политичка свест, па би им та свест диктовала да баш са српским живљем не би требало да се међусобно сатиру, већ да живе у особеноме пријатељству. Из историје знамо, да су владаоци негдашње (старе) Србије живели вазда у пријатељству са Арбанасима и тадашњи српски државници мирили их са властелом њиховом. Није давно било, можда пре 30 година, Арбанаси су са поверењем и надом обраћали своје погледе на Београд и очекивали одавде лучу светлости и за себе и за српски живаљ у Турској. Па шта би ово? Откуд данас толика мржња њихова према тамошњим Србима. Узрок је познат. Много полажемо на Русију и оданде се надамо свему, али то не треба да нас одстрани од наше дужности. Хвала нека је Русији на њеној помоћи, али за то и ми треба да дамо доказа, да нас вреди помагати у тежњи, да олакшамо патње браћи, а ти ће докази бити, ако још енергичније узрадимо на томе послу. На завршетку напомиње, да је положај нашег народа тамо тежак и претежак, и држи, да ће се судбина Старе Србије решити пре за зеленим столом, него крвавим бојевима, а да то решење по нас буде повољно, требало би бар четири силе потписнице да имамо уза се и које ће гласати и помоћи праведну свар српску. Одаје свако признање влади и предлаже дневни ред са мотивацијом: да је сенат саслушао владин одговор и све што је она до сада учинила као и то, да настави рад у истоме правцу, уз пуно поверење народнога представништва.

Драги Богостове!

Знаш, да радња мога таста у последње време врло рђаво иде. Сутра или прекосутра доћиће нам егзекутор и продати све на добош. Можеш мислити, какав је то удар за нас. И да би ипак спасли што-шта од свога имања и да не би без ичега остали, одлучисмо, да све ствари, што су у вредности, склонимо из куће. Знаш и то, да мој таст зготовљава најбоље сандуке у вароши, па с тога смо принуђени, да најлепше и најскупоценије сандуке склонимо код својих добрих познаника и пријатеља. Па с тога се обраћам и на тебе, као свог старог пријатеља с молбом, да припазиш на сандук, што сам ти га послао све дотле, докле га не однесемо од тебе. Без помоћи својих пријатеља и познаника, ми би са свим пропали. Зато се надам, да ћеш ми молбу тим пре испунити, јер ће сандук бити код тебе само недељу дана. Свима својим пријатељима и познаницима смо послали по 1 сандук, рачунајући па њихову оданост и великодушност.

Твој пријатељ
Иван Челусћин.

Због ових догађаја три месеца сам патио од живаца. Наш пријатељ чији се таст срећно спасао од пропасти, отворио је дивно уређену продаваоницу мртвачких сандука, венаца и разних надгробних споменика. Подузеће не доноси му бог зна какве користи и ја кад год прођем онуда, све се бојим да ћу код куће затећи поред свог кревета, какав богато украшен мртвачки одар. **З. В.**

Православна и англиканска црква.

У једном од прошлих бројева »Еклистијастики Алитија«, органа васељенске патријаршије, штампан је протокол комисије, која је у патријаршији изабрана да проучи питање о зближењу између источно православне цркве са англиканском црквом у Великој Британији.

Тај протокол помиње прво кад је англиканска црква покушавала да се зближење изврши. То је било четири пута: 1723. г. а за тим 1866., 1867. и 1868. г. За тим протокол наводи појединости о измени мисли о томе питању између патријарха Константина V., и архиепископа од Кентербирија и епископа Солзберија у год. 1899., који је саставио и један мемоар о питањима у којима се обе цркве мимоилазе. Таквих питања има пет, и њих протокол комисије све наводи.

За тим протокол садржи најновију преписку између васељенског патријарха Јоакима III. и архијепископа од Кентербирија поводом опозивања Даулинга, свештеника англиканске цркве, који је био послат у Цариград да води преговоре о зближењу ове две цркве. Осим жеља изјављених са обе стране да се односи између обе цркве даље развијају вредно је забележити како се поглавари ових цркава титулирају. Док англикански архијепископ васеленског патријарха титулира »Његовој Светости, пречасном патријарху цариградском, светлости православне цркве« и т. д., дотле патријарх титулира англиканског архијепископа просто: »Његовом Високопреосвештенству архијепископу Велике Британије«.

Међу тим сва та досадашња преписка изашиљање нарочитог преговарача и ово штампање протокола са свим је само празна форма без икакве садржине. Из свега што је у протоколу наведено нигде се не види да је учињен ма један корак даље, но што се учинило у години 1723., када је, можда жеља за зближењем била много истинитија и искренија, бар од стране ондашњег кентерберијског архијепископа. Оне разлике што између ове две цркве постоје, већ су раније једном приликом штампане. Све, дакле, што се може рећи, то је то: да се обе цркве обострано сматрају као сестре, без икакве тешње верске заједнице, пошто су оне разлике у вероисповести остале и даље.

„Ц. Гл.“

Академско удружење Срба техничара у Бечу.

„Академско удружење Срба техничара у Бечу“ држало је дне 21. октобра о. г. своју прву главну скупштину за школску годину 1901./2. на којој је прошлогодишњи управни одбор поднео следећи годишњи извештај.

У прошлој школској години 1900./901. уписало се у друштво 25 редовних чланова и нова 3 члана оснивача, п. н. г. г. Ђорђе Јовановић, трговац из Д. Тузле, г-ђа Емилија удова Савић из Сегедина, професорски колегиј српске новосадске гимназије, и 8 чланова помагача, и то п. н. г. г. Иван Арновљевић ing. у Бечу, Сабо Јелић ing. у Бечу, Никола Спајић геом. елева, Јован Крнетић геом. елева, Радован Стевић геом. елева, Јосиф Гранић геом. елева, Лазар Билановић геом. елева, Мита Глигоровић технички помоћник.

22. јула о. г. преминуо је у Вуковару бивши редовни члан друштвени Петар Черевија, stud. mech., устајањем чланова, речима „вјечна му памјат“ и увођењем у записник одана је последња почаст у цвету младости преминулом Србину техничару, члану друштвеном.

Друштво је у прошлој школској години држало 16 седница, на којима су се читали следећи радови, који су већ пре у изводу штампани у листу „Застави“.

1.) „Програм одбора о задатку друштва“ I. део читао Петар Путник, stud. ing.

2.) „Програм одбора о задатку друштва“ II. део читао Милутин Миланковић, stud. ing.

3.) „О употреби водине снаге“, чита Петар Путник, stur. ing.

4.) „Развитак и темељни појмови грађевне механике“, читали чланови Милутин Миланковић stud. ing. и Јово Симић, stud. ing.

5.) „О сибирској жељезници I. део, читао члан Павле Хорват, stud. ing.

6.) „Стан код нас и осталих народа“, читао П. Путник, stud. ing.

7.) „О сибирској железници II. део, читао Павле Хорват, stud. ing.

8.) „Неколико техничких реферата“, читао Михајило Сабљица.

Осим тога су кроз неколико седница вођене дебате о „позиву техничара као Срба инжињера у српском народу“ и „о начину како да се осигура будућност друштвена.“ У више маха реферисали су поједини чланови о новим техничким проналасцима.

Одбор од три члана: Симића, Миланковића и Бошњака саставили су у овој школској години детаљан пословни ред за друштво.

Да би друштво што лакше и систематски боље могло одговарати својој сврхи основан је „Књижевни пододбор“ у друштву, који се старао о литератури и допуни књижнице, која је у прошлој школској години понуђена са многим већином стручним делима.

У целом је књижница повећања у вредности од 578·52 К. те сад изнаша вредност књижнице 740·06 К.

Друштвена благајна стајала је прошле год. овако:

Примање:

Остатак од прошле год. 1899—1900.	158·62 К.
Чланарина и уписнина — — —	504·30 К.
Разни приходи и поклони — —	8·70 К.
Свега	671·62 К.

Издавање:

На књиге и техничке листове —	542·52 К.
На коресподенцију и друге трошкове	71·98 К.
Свега	614·40 К.

Према томе је стање друштвене благајне на прагу прошле године 1900—901. 57·22 К.

„Академско удружење Срба техничара у Бечу“ изразило је на својој закључној од прошле школске године, а првој главној скупштини ове школске године горе поменутој господи п. н. г. г. члановима оснивачима и помагачима, као и осталој господи, која су друштво поклонима и прилозима помогли, те славним уредништвима српских листова: „Заставе“, „Dubrovnika“, „Привредника“, „Родољуба“, „Српског Вјесника“, те „Наде“, која су свој лист бесплатно слала; са жељом и молбом, да се на ове и други српски родољуби угледају и ово српско стручно, академско удружење морално и материјално потпомогну, како би свој започети рад што успешније наставити могло.

Из главне редовне скупштине „Академског удружења Срба техничара у Бечу,“ држане дне 21. октобра 1901 год.

За тајника:
Јово Симић, с. р.
stup. ing.

Председник:
Петар Путник, с. р.
stud. ing.

Благајник:
Илија Мусладин, с. р.
stud. ing.

Ревизиони одбор:
Лазар Дунђерски, с. р., stud. ing.
Кинстантин Перић, с. р., stud. ind.
Михајило Сабљица, с. р., stud. ing.

За школску год. 1901—2. конституисало се је „Академско удружење Срба, техничара“ овако: Председник: Јово Симић, stud. ing. Потпредседник: Константин Перић, stud. ing. Тајник: Светозар Стојановић, stud. techn. Благајник књижничар: Димитрије Петровић, stud. mech. Одборник: Илија Мусладин. stud. ing.

Ревизиони одбор: Иван пл. Курија, stud. chem. Марко Токин, stud. mech. Богдан Марицки, stud. mech.

Адроса:
Akademische Vereinigung serbischer Techniker.
Wien
IV. k. k. technische Hochschule.

Вести из места и са стране.

Где је Кечкемети? О овом будимпештанска полиција још непрестано лупа главу, но никако да му уђе у траг. Детективи се раштркали на све стране, но још никаква сигурна ослонца. Не зна, кад је отпутовао, и да ли је отпутовао. Траже га у Америци, Италији и т. д. а траже га и у Б.-Пешти. Свет ко свет, већ је почео шалу да збија са властима. И тако полицијски који чиновник или градски начелник, добијају писма из Пеште или околине разног шаљивог садржаја. Тако је градски начелник унутарње вароши Будимпеште добио писмо оваког садржаја: Вратићу Вам новац, ако ми зајамчите, да мени неће ништа бити и т. д. Већ је и полиција изгубила ону сигурност, којом је све до јуче тврдила, да је Кечкеметију ушла у траг и да ће га за дан два несумњиво имати у рукама.

О женском питању у Србији. У сенатској седници био је на претресу изборни закон. Тим поводом покренуто је питање о гласачком праву женскиња које имају самосталну радњу, плаћају све државне терете и нису под туторством. Сенатор г. Ђока Павловић тражио је да такве женске имају право гласања. Око тога развила се жива и врло интересантна дебата. При гласању предлог је пропао. Било их је 12 за, а 22 против. Вреди нарочито напоме-

нути, да су за предлог гласали Њ. Високопреосвештенство г. митрополит и обадва владике.

† **Једна добротворка.** Одбор фонда Станојла и Драгиње Петровић издао је ову посмртницу: „Српска мајка добротворка, ктиторка храма св. Николе, основатељка фонда за просветне циљеве Драгиња Станојла Петровића, испусти своју племениту душу после кратког боловања ноћу 11. ов. месеца у 10½ часова у својој 72. години. Тело покојнице пренеће се данас у 3 часа по подне из стана (Краљ Миланова улица бр. 91.) у њену задужбину — цркву св. Николе на новом гробљу, а опело извршиће се сутра у 10 часова пре подне после литургије у помен мртвих истој цркви.

Један добар лов. Под овим насловом пишу „Српском Вјеснику“ из Софије о томе: како су Мис Стон заробили хајдуци:

Кроз цео свет протутњио је већ глас, да су „неки хајдуци“ заробили „негђе“ једну американску мисионарку (Јелену Стон), и одвели је „некуда“, и са сигурнога места и заклона траже за главу једне бабе 25.000 стерлинга откупа!

Ако ме питате, која је то Стон, могу вам рећи, да је то једна обична баба, средњих година, претила. Она води протестантску пропаганду међу Бугарима и чини „доброчинства“.

У Бугарској, у Самокову, близу турске границе, американско-енглеска пропаганда разапела чадор да „спасава душе“. Ту има школу, некакав завод, цркву и не знам шта.

Пропаганда је то уочила, и бацила око на разне родољубе, а нарочито на оне из бугарске пропаганде. Рачунала је, да ће ту имати ћара и да ће наловити доста душа за себе. Тога ради пропаганда протестантска одржавала је везе са бугарском пропагандом. Посредник је била нека тако звана г-ђа Цилкова, Бугарка, која је уловљена у младости у замке, те вјером преврнула, свршила школу и постала учитељицом у протестантској школи.

Ове две госпође из протестантске пропаганде дигну се једног дана у шетњу по околини Самокова. За њихову шетњу знао је, ко је требао да зна. И тако их заробише.

Нити ово учинише турски разбојници, ни на турском земљишту, већ бугарска пропаганда. Требало јој новаца, па је смислила начин, како да јој трошак подмири Америка. За многе, па и за мене, изван сумње је, да се „фрајла“ Стон дала заробити, и да јој друштво чини г-ђа Цилкова. Оне су саме ишле на руку бугарском комитету, да му даду прилике да „заради“ новаца. Споразумеле се с неколицином из комитета, изишле у „шетњу“ и „пале у ропство“, па сад из ропства пише Американка писма конзулу: „шиљи 25.000 стерлинга, или ми посјекоше главу! Нека ни бугарска ни турска влада не шаљу војничку потеру, јер ће ме хајдуци посећи! Брже новац шиљи, јер имам да живим још три-четири дана!“

И американски конзул тражи да бугарска влада не шаље потеру, и она не шиље, разуме се.

А кад се американски посланик пожалио султану на ову „несрећу“ једне Американке, султан му је одговорио, знам све. Чуо сам за ту жену, кад се мојој власти јављала, да хоће да путује по мојој држави, нуђена јој је чета војске, но она није хтела да прими пратњу.

Сад се гњев Америке срушио на Бугарску, која је у толико крива, што је бугарски комитет тако распустила, да може некажњено чинити све што хоће. За његове злочине треба сада да кија.

О холандском песнику Мултатули. У Бечу је Шпор држао два вечера предавање о даровитом холандском песнику Мултатулију. Шпор га је врло згодно назвао „идеалистом рада“. Мултатули је доиста то и био, и њему су велике мисли из срца ницале. Дело његово „Макс Хавелер“ је доиста диван умотвор једног даровитог песника. То је књига за народ, за свет, за културу, то је књига најунутарњијег признања једног великог мислиоца и правог песника. Мултатули је остао до краја савестан у вештини, савестан у култури. Његов живот беше пун беде и чемера, целог века борио се са најужаснијом оскудицом, као скитница каква тумарао је тамо амо, и често се морао ранити са пресним усевом пољским, и при свем том остао је савестан и светао. Здраве и чисте мисли своје најбоље је изнео у својим „Љубавним писмима“ и „Идејама“. Шпор је из ових лепих књига прочитао некоје странице, а многобројна публика пропратила их је са бурним усклицима допадања. Да ли је то игра судбине, да тако славан песник, тако редак дар, тако велики дух траје своје дане у највећој беди и чемеру, и да му се после смрти тек одаје највећа част, слава и признање.

300 породице без хлеба. У жупанији крашосерењској а у општинама Руска бањи и Нандорхељу остало је 300 породица без хлеба и зараде, јер је подузетничко удружење обуставило сваки рад.

Време. Метеоролошки завод прориче хладно време, местимице са снегом и ноћу мраз. — Фалб прориче обилну кишу и снег.

Вода. Дунав од Линца до Гомбоша расте, а одатле опада. Сава до Митровице опада, а одатле расте. А Тиса јако опада.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 14. новембра.

Вршац, 13. новембра. На епархијској скупштини присутно 77 чланова. За потпредседника изабран др. Ђорђе Лазаревић. После читања извештаја покреће др. Коста Алексић питање о српско-румунским стварима. После дуже дебате усвојено више предлога у овој ствари. Прелази се на извештај епархијског, а за тим школског одбора.

Будимпешта. (14. нов.) За данас после подне позват је др. Љуба Павловић у одборску седницу, која ће решавати да ли да га издаду или не издаду суду, због тужбе која је подигнута против њега приликом избора. Јуче је био др. Љуба Павловић са словачким народносним посланицима да се прикажу министру-председнику Селу. Том је приликом изнео др. Павловић општу жељу целог овостраног Српства, да се сазове што пре српски народни црквени сабор. Министар-председник Сел је одговорио, да ће се у најкраћем времену договорити о сазиву сабора са патријархом, пошто по закону, патријарх сазива сабор. Кад је била реч о томе, да народносни закон треба да се спровађа, одговорио је мин.-председник да се то не сме косити са јединством угарске државе. (Дакле извађање једног постојећег закона да се несме косити са јединством угарске државе. Прим. ур. „Заст.“

Будимпешта. У сабору говори Јован Реги против нацрта адреса.

Хонконг. Лађе које стигоше овамо јављају, да је нестало лађе „Алерт“, која је пошла на Филипине и носила 100 путника.

Трговина.

НОВИ САД, 14. новембра 1901. г. Пшеница прва квоће фор. 8·——— н. Пшеница средња фор. 7·70—90 н. Пшеница лакша роба фор. 7·50—60 н. Наполица ф. 7·—— н. Јечам нови ф. 5·80—6 н. Зоб фор. 6·80—7 фор. — Кукуруз у зрну фор. 4·40—50 н. нови у клипови ф. 2·80—3 н.

Маст 48 фор. Сланина сува 48 фор. дебела пушена 48 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	32—33 нов.	живе
„ средњи . .	30—31 нов.	мере
„ лаки . . .	26—29 нов.	

Све од 1 килограма.

*

Званичне белешке будимпештанске берзе.

13. (26.) новембра.

Пијаца је била слабија. Продано је на 18.000 мтцнт. Цена је скочила са 2½ потуре.

Пшеница банатска, нова, каквоћа по хектолитру од 76· до 80· цене од 50 килограма од 8 кр. 10 пот. до 8 кр. 40 п. потиска нова, каквоћа по хектолитру од 76 до 79 цена од 50 килограма од 8 кр. 25 пот. до 8 кр. 65 п.; пештанска, нова, каквоћа по хект. од 76 до 80, цена од 50 килограма од 8 кр. 15 пот. до 8 кр. 55 п.; бачка, нова какв. по хкл. од 76 до 79, цена од 50 кр. од 8 кр. 30 п до 8 кр. 50 п.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 6 кр. 90 п. до 7 кр. 10 пот

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 5 кр. 85 п. до 6 кр. 20 п

Зоб, цена од 50 кгр. од 7 кр. 15 п. до 7 кр. 30 н.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од 5 кр. 45 п. до 5 кр. 55 п.

Репица, цена од 50 кгр. од 12 кр. 50 пот. до 12 кр 75 пот.

Проја, од 4 кр. 50 п. до 5 кр. — п.

Маст, 58 кгр. 51 кр. 50 п. до 53 кр. — п.

Сланина, 50 кгр. 44 кр. — п. до 44 к. 50 п.; сушена — кр. пот. до — кр. — п.

Шљине, босанске 50 кгр. од 12 кр. — п. до 15 кр. 50 п.; славонски пекмез 50 кгр. 19 кр. 25 п. до 20 кр. — п. српски пекмез 17 кр. 75 п. до 18 кр. 25 п.

Српско народно позориште.

Ред позоришних представа.

У четвртак, 15. (28.) новембра, по други пут: **„Луда посла“.** Шаљива игра у 4 чина, написао Фр. Шентан, превео Милан А. Јовановић.

У суботу 17. (30.) новембра, први пут: **„Шваља“.** Позоришна игра у 4 чина, написао Лукијан Тривунов Бранковић.

У недељу, 18. новембра (1. дец.) први пут: **„Станоје Главаш“.** Трагедија у 5 чинова, написао Ђ. Јакшић, за позорницу удесио А. Хаџић.

Изишао је из штампе:

„РАД“

СРПСКИ НАРОДНИ ВЕЛИКИ КАЛЕНДАР

ЗА ГОДИНУ 1902.

Издање „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

Календарски део овога календара израђен је најбрижљивије. Нарочито су унесени и Срби и Словени свеци, које наш народ светкује. — Пољопривредни календар израђен је веома опширно и прегледно од Ђоке Михајловића. На место „знаменитих година“, има у овом календару два чланка: „О знаменитим догађајима у Срба“ и „О знаменитим догађајима светским“ од професора М. Ђ. обоје допуњено.

Има бројних података о Србима и забележене су све црквено-школске автономне власти у карловачкој митрополији, као и православне црквене власти у земљама где Срби живе. Вашари, Поштанске и Брзојавне тарифе. Таблице за биљеге итд.

Књижевни део овога календара веома је разноврстан. Има у њему осим више песама, приповедака (све редом из српског народног живота) још 8 песмица са сликама за децу од чика Јове Змаја. Осим забаве има у овом календару и два чланка из политике. (Др. Светозар Милетић и Зашто живимо?) Има три чланка из историје, међу њима Тицанова буна у Срему. Има чланака: о народним обичајима, о васпитању и о задругарству. Има даље стручних чланака из пчеларства, из воћарства, из народног здравља, виноградарства, подрумарства, из автономније и т. д.

На овом календару су радили др. Јован Јовановић Змај, професор Александар Сандић, С. Моловић, поп Јован Гавриловић, др. Жарко Миладиновић, др. Славко Милетић, Јаша Томић, др. Бранко Илић и многи други.

У овом календару има осим велике народне слике: „Прво сејање“ до 67 најразноврснијих слика из Угарске и Хрватске и Славоније, из Србије, Црне Горе, Старе Србије и Маћедоније, из Далмације, Русије, Турске, Траввала, Француске и Кине. Осим тога има две сатиричке слике. Све су слике ванредне, односе се на догађаје најновијих дана. Све су ове слике тачно описане.

Овогодишњи календар „Рад“ је штампан на финој хартији у формату највећих наших календара а износи осим огласа 11 штампаних табака.

Цена му је 1 круна (са поштарином 1 круна и 20 пот.) = 1 дин. и 20 п. д.

Препродавци, који узму већи број календара, имају рабата 33⅓ % или сваки трећи календар. Но, поштарину плаћају они.

Са поруџбинама се треба обратити на потписаног у Нови Сад.

У Новом Саду, крајем септембра 1901.

КОСТА ЛЕРА,

главни повереник деон. друштва „Рада“, за издавање срп. књига и новина.

Помози свој своме.

У Нови Карловци (Сасе) остао је један сирома Србин надничар без жене са недораслом децом. Како и сам мора да иде за зарадом из места у место, то би честитој српској кући интелигентној, ратарској, трговачкој ил занатлијској дао под своје свог 10-годишњег синчића. Дете је телесно развијено и здраво, уме да чита и пише, те би од њега могао поред добра старања временом постати ваљан трговац, занатлија, или други какав користан члан по народ. Радо ћемо ближе извештаје дати сваком, ко се обрати на администрацију „Заставе“.

Изврстан помоћник

који је вичан у краткој и плетеној роби, а који се и у памуку сасвим разумева, може одма или за 14 дана у радњу ступити.

Понуде ваља управити на

700 3 3

Brüder Frank

Товарник.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новоме Саду.